

UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUKSELLE

ASIA Mielipide Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan (YTV) tekemästä ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta koskien Ämmäsuon jätteenkäsittelykeskuksen kaatopaikan laajennusalueen vaihtoehtoista käyttöä. Nähtävillä 21.11.2005-19.1.2006.

MIELIPITEEN ESITTÄJÄT

1. Urberga Kb,

Espoossa sijaitsevien tilojen Urberga 3:5, Nykulla 3:4, Nykulla 1:16, Nykulla 6:0, Bredstenshagen I 1:27, Bredstenshagen 1:25, Urberga 2:46, Nordskogen 2:27, Nykulla I 3:7, Urberga 3:8 ja Urberga 1:3 omistajana.

2. Niemis Kb,

Espoossa sijaitsevan tilojen Nygård 1:9, Westergård 1:13, Tammiranta 1:17, Haapaniemi 1:18, Nocka 1:19, Östergård 2:9, Juntmosan 1:1, Juntmosan I 1:2 ja Juntmosan II 1:14, Juntmosan 4, 2:8 omistajana.

ASIAMIEN JA PROSESSIOSOITE

Lakimiehet Juha Sario ja Sakari Niemelä

Ympäristölakiasiantuntijatoimisto Niemelä & Sario Oy, Pohjoinen Makasiinikatu 6 A 8,
PL 208, 00131 Helsinki, puh. (09) 2511 1620, fax (09) 2511 1621

HANKKEEN TOTEUTTAJA

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV)/Jätehuoltolaitos, Opastinsilta 6 A,
00520 Helsinki

1. ARVIOINNIN LÄHTÖKOHDISTA

1.1 Arviointiselostuksen ajanmukaisuudesta

Arviointiselostuksen yhteenvedossa (s. 152) todetaan kyllä nykyisen arvioinnin poikkeavan ”aikaisemmista suunnitelmista ja kokonaisarvioinnissa käsitellystä”, mutta siitä huolimatta arviointiselostuksen laatija katsoo, että vuonna 2002 tehty kokonaisarviointi olisi ”jotakuinkin ajan tasalla”. Selostuksessa ei kiinnitetä sen sijaan ollenkaan huomiota siihen kehitykseen, mikä Ämmäsuon alueen ja jätteenkäsittelyvaihtoehtojen suhteen on tapahtunut arviointiohjelman nähtävilläpidon ja arviointiselostuksen nähtävilläpidon välisenä aikana.

Tätä YVA–menettelyä koskeva arviointiohjelma jätettiin yhteysviranomaiselle 25.2.2005 ja yhteysviranomainen eli Uudenmaan ympäristökeskus antoi lausuntonsa siitä 20.5.2005. Kesällä (17.6.) 2005 YTV:n hallitus päätti kuitenkin keskeyttää mekaanis-biologisen jätteenkäsittelylaitoksen jatkovalmistelun, koska hanketta ei pidetty toistaiseksi toteuttamiskelpoisena. Tähän uudelleenarviointiin on viitattu myös selostuksen sivulla 143, jossa todetaan, että laajennusalueelle joudutaan aikataulusyistä joka tapauksessa loppusijoittamaan vaihtoehdon 2. mukaisesti vain syntypaikkalajiteltua eli käsittelemätöntä sekajätettä. YTV on lisäksi hakenut lupaa käyttää nykyistä kaatopaikkaa aiemmin suunniteltua pidempään eli vuoteen 2014 asti.

Edellä esitetyn perusteella arviointiohjelmassa ei ole tarkasteltu tämän hetkisen tiedon valossa todellisia hankkeen toteuttajan esittämiä vaihtoehtoja, jotka lähinnä olisivat vaihtoehdot 2 ja 3 A-C lisättynä vaihtoehdolla, jonka mukaisesti nykyisen kaatopaikan käyttöä jatketaan YTV:n jättämän lupahakemuksen mukaisesti. Edelleen kaikkiin vaihtoehtoihin 3 A-C olisi tullut ottaa mukaan vaihtoehto 2:n mukainen käsittelemättömän jätteen läjitys siirtymäkauden ratkaisuna vuoteen 2016, kuten YTV hankkeen tilanteen tällä hetkellä esittää. Jätteenkäsittelyn todelliset toteuttamisvaihtoehdot ovat siten muuttuneet siinä määrin merkittävästi, ettei suoritettu arviointi vastaa YVAA 11 ja 12 §:ien sille asettamia sisällöllisiä vaatimuksia.

Tämän kappaleen alussa mainittu vuonna 2002 asemakaavoituksen yhteydessä tehty kokonaisvaikutusten arviointi, jota YTV pitää tässäkin yhteydessä riittävänä, oli jo lähtökohtaisesti silloinen tilanne huomioon ottaen erittäin puutteellinen (liitteenä 1. laatimamme muistio arvioinnin puutteista). Ämmäsuon alueen toimintakokonaisuus on lisäksi muuttunut esimerkiksi nyt käsittelyssä olevien vaihtoehtojen myötä niin merkittävästi, ettei vuonna 2002 tehtyä arviointia voida mitenkään pitää ajantasaisena. Kokonaisvaikutusten riittävää selvittämistä nimenomaan tässä arviointimenettelyssä on edellytetty myös yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamassa lausunnossa (s. 6).

1.2 Nollavaihtoehdon huomioon ottaminen

Tarkemmin asiaa perustelematta hankkeen toteuttaja viittaa (selostuksen sivu 146 ja ohjelman sivu 22) vain YVAA 12.1 §:n 2 kohtaan ja toteaa, ettei arviointiin ole otettu mukaan nollavaihtoehtoa, koska se olisi ”erityisestä syystä tarpeeton”. Tätä syytä ei kuitenkaan kerrota. Ilmeisesti yhteysviranomaisenkin on pitänyt nollavaihtoehtoa tarpeettomana, koska se on ohjelmasta antamassaan lausunnossa pitänyt arviointiohjelmaa lainmukaisena. Uudenmaan ympäristökeskus esittääkin ilmeisesti nollavaihtoehdon puuttumiseen liittyen lausunnossaan (s. 6), että jo vuonna 1992 aloitettujen laajennusalueen pohjan louhintatöiden myötä ”arviointin lähtökohdat ja vaihtoehdot ovat huomattavan rajatut”.

Tässä yhteydessä on jälleen korostettava sitä, että arvio nollavaihtoehdon tarpeettomuudesta tehtiin ennen kuin YTV päätti luopua mekaanis-biologisen jätteenkäsittelylaitoksen jatkovalmistelusta. Kuten arviointiselostuksessakin on oletettu (s. 145), käsittelemättömän jätteen läjityksen siirtymäkauden jälkeen tullaan toteuttamaan täydellinen jätteenpolttotoiminta eli vaihtoehto 3 C. Tämä polttotoiminta voi tapahtua selostuksen mukaisesti joko Ämmäsuolla tai jossakin muualla. Esimerkiksi polttolaitoksen sijoittaminen Lohjalle on yhtenä selvittettävänä vaihtoehtona (liite 2. nettituloste Länsi-Uusimaa lehdestä). Tällöin olisi mielestämme eräänlaisena nollavaihtoehtona tullut YVAA 11 §:n mukaisesti vertailla myös tilannetta, jossa niin polttotoiminta kuin tuhkan läjityskin suoritetaan jossain muualla kuin Ämmäsuolla. Onhan ympäristöllisesti varsin kestävämpiä

ajatella, että jätteet ensin kuljetetaan pääkaupunkiseudulta Lohjalle poltettavaksi ja sieltä tuhkat kuljetetaan taas takaisin pääkaupunkiseudulle täällä läjitettäväksi.

Sillä seikalla, että YTV on vuodesta 1992 tekemillään louhinnoilla rakentanut tosiasiassa kaatopaikan laajennusalueen pohjan jo valmiiksi paljon ennen kuin se sai laajennusalueelle ympäristöluvan keväällä 2005, ei voi olla ratkaisevaa merkitystä sen suhteen, voidaanko pääkaupunkiseudun jätehuolto toteuttaa ympäristöllisesti parhaan vaihtoehdon mukaisesti. Ainakaan sitä ei voida mielestämme pitää YVAA 11.1 §:n 2–kohdan mukaisena hyväksyttävä syynä olla ottamatta arvioinnissa huomioon mainitussa lainkohdassa edellytettyä nollavaihtoehtoa.

2. ARVIOINTISELOSTUKSEN SISÄLLÖLLISISTÄ PUUTTEISTA

Edellisessä kappaleessa selostettu yhteisvaikutusarvioinnin ja nollavaihtoehdon puuttuminen on luonnollisesti myös lainvastainen sisällöllinen puute arviointiohjelmassa ja –selostuksessa. Yhteysviranomainen on lausunnossaan (s. 6) lisäksi edellyttänyt, että eri vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta arvioidaan myös siltä kannalta, täyttävätkö ne nykylainsäädännön vaatimukset. Tähän seikkaan on kiinnitetty huomiota myös monissa arviointiohjelmasta annetuissa lausunnoissa. Arviointiselostuksessa on edellä esitetystä huolimatta päädytty vain kuvailemaan hanketta koskevien säännösten sisältöä (s. 7 – 10), mutta vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta arvioitaessa (s. 139) todetaan lainsäädäntöä millään tavoin analysoimatta, että ”kaikki vaihtoehdot ovat toteuttamiskelpoisia”, vaikka esimerkiksi käsittelemättömän sekajätteen (vaihtoehto 2) mukaista ratkaisua voidaan pitää selkeästi EU-säännösten vastaisena. Arviointiselostus on siten YVAA 12.1 §:n 6 –kohdan vastainen.

Keskeisen sisällöllisen puutteen selostuksessa muodostaa myös se, ettei arvioinnissa ole millään tavoin käsitelty sitä, onko alun perin mekaanis-biologisen käsittelylaitoksen rejekteille suunniteltu ja jo lähes valmiiksi toteutettu kaatopaikka teknisiltä ratkaisuiltaan sellainen, että sinne voidaan sijoittaa kaikkien tarkasteltujen vaihtoehtojen mukaisia jätteitä. Ovatko siis esimerkiksi laajennusalueen suojaustaso, rakenteet ja materiaalit riittäviä ongelmajätteiksi luokiteltujen jätteiden

loppusijoittamiseen alueelle? Tähän varsin keskeiseen kysymykseen ei saada vastausta arviointiselostuksesta.

3. ARVIOINNIN TULOSTEN TARKASTELUA

Keskeisimmän puutteen arviointiselostuksen tuloksissa muodostaa mielestämme edellisessä kappaleessa käsitelty eri vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuuden ylimalkainen käsittely. On myös todettava, että eri vaihtoehtojen vaikutuksia nykytilanteeseen vertailtaessa on tehty virheellisiä yleistyksiä ainakin mikäli YTV:n toisaalla vanhan kaatopaikan jatkokäyttöä koskevassa ympäristölupahakemuksessa esittämät seikat pitävät paikkansa. Tuon hakemuksen liitteen 14 sivulla 8 todetaan seuraavaa:

”Käsitlemättömän sekajätteen sijoitus nykyiselle kaatopaikalle on järkevämpää ja ympäristön kannalta edullisempaa kuin sijoitus kaatopaikan laajennusalueelle. Kaatopaikan käytöstä luovutaan joka tapauksessa siinä vaiheessa kun korvaava ympäristön kannalta parempi käsittelyjärjestelmä on koekäytettynä ja toimintavalmiina käytössä.”

Arviointiselostuksessa (s. 140) taas samasta asiasta esitetään, että:

”Kokonaisuutta tarkasteltaessa laajennusalueen käyttöönotto ja nykyisen kaatopaikan sulkeminen vähentävät YTV:n jätehuoltotoiminnoista aiheutuvaa ympäristökuormitusta Ämmäsuon alueella.”

Arviointiselostuksessa siis esitetään, että kaikki tarkastellut vaihtoehdot, jotka johtavat vanhan kaatopaikan sulkemiseen, ovat ympäristöllisesti nykytilannetta parempia. Lupahakemuksessa taas vanhan kaatopaikan jatkokäyttöä pidetään ympäristöllisesti parempana kuin arvioinnissa tarkasteltua vaihtoehtoa 2, jossa jätteet sijoitetaan käsitlemättömänä uudelle läjitysalueelle. Esitetyt kannanotot ovat selvästi ristiriidassa keskenään ja arviointiselostus ei anna oikeaa kuvaa eri vaihtoehtojen ympäristövaikutuksista, jos YTV:n esittämät varsin yksityiskohtaisesti lupahakemuksessaan perustelemat väitteet pitävät paikkansa.

4. YHTEENVETO

Kuten edellä esitetystä voidaan päätellä, on nyt käsiteltävänä oleva arviointiselostus laadittu tämän hetkistä todellisuutta ajatellen virheellisistä lähtökohdista ja vertailuun otetuista vaihtoehdoista lähtien, joten voidaankin perustellusti esittää kysymys siitä, onko arvioinnin kohteena ollut ollenkaan ”oikea” hanke. Kun vielä edellä esitettyjen yksittäisten esimerkkien perusteella voidaan arvioinnin sisältöä pitää merkittävän puutteellisena, on mielestämme selvää, ettei arviointi kokonaisuudessaan täytä YVAL:n ja YVAA:n minimivaatimuksia. Arviointi tulisikin suorittaa uudelleen siten, että mukana on myös lain edellyttämä nollavaihtoehto.

Haluamme lopuksi korostaa vielä sitä, ettei YTV:n 1990-luvun alussa tekemä täydellinen virhearviointi ja sen seurauksena pelkin kallionlouhintaluvin jo toteutettu kaatopaikan laajennusalueen rakentaminen saa merkitä sitä, että pääkaupunkiseudun pitkän tähtäimen jätteenkäsittelyvaihtoehtoja valittaessa ympäristön kannalta parhaat vaihtoehdot rajataan tämän tarkastelun ulkopuolelle.

Helsingissä 19. päivänä tammikuuta 2006

Urberga Kb:n ja Niemis Kb:n valtuuttamana

Ympäristölakiasiantaimisto Niemelä & Sario Oy

Juha Sario, OTL, lakimies

Sakari Niemelä, OTK, lakimies

LIITTEET

Valtakirjat

1. Muistio arvioinnin puutteista
2. Nettituloste Länsi-Uusimaa lehdestä